

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יחסי ישראל-ערב: בין מלחמה לשלום - 38408

תאריך עדכון אחרון 22-08-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אלי פודה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: elie.podeh@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 1100-1200

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מטרת הקורס להכיר את ההתפתחות ההיסטורית של הסכסוך הישראלי-ערבי מאז ראשית העלייה הציונית הראשונה (1882) ועד התקופה הנוכחית. הקורס יעקוב מבחינה כרונולוגית אחר התפתחות היחסים מסכסוך קהילתי יהודי-ערבי/פלסטיני לסכסוך בין מדינת ישראל ומדינות ערב, כולל הפלסטינים, מאז מלחמת 1948. מלחמות ואלימות היוו רכיב מרכזי במערכת יחסים זו, אולם קורס זה יעסוק גם בדיאלוג שהתקיים ובהסכמים שנחתמו בין הצד היהודי והערבי. אף כי המעצמות מילאו לעיתים תפקיד מרכזי בסכסוך, קורס זה יתמקד בשחקנים המקומיים והאזוריים. מטרת הקורס להציג את הנרטיב ההיסטורי מבעד לעדשה של הצדדים השונים בסכסוך, תוך הישענות על מקורות היסטוריים מאוזנים ככל האפשר, תעודות, מסמכים ומפות. בסיומו של הקורס, מצופה כי התלמיד יכיר את הדינאמיקה וההיסטוריה של יחסי ישראל-ערב, דבר שיאפשר לו להבין טוב יותר את המציאות ההיסטורית.

מטרות הקורס:

קורס מבוא שנועד להכיר את תולדות הסכסוך הישראלי-ערבי בעידן המודרני מאז ראשית העלייה הציונית (1882) ועד ימינו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

התלמיד ילמד לתאר ולזכור את ההתפתחויות המרכזיות בתולדות הסכסוך הישראלי-ערבי בעת החדשה; הוא ילמד להבחין בין עיקר וטפל; ילמד להבחין בין ספרות מגויסת לספרות אקדמית; ילמד לנסח את טיעונו בצורה בהירה (באמצעות עבודה); ילמד להעריך ולהשוות בין אירועים ותהליכים בנקודות זמן שונות; ויתחיל להעריך ולבקר את הספרות האקדמית.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות המבוססות על מצגות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא כללי לקורס: הגדרות, מונחים:

2. מבוא היסטורי: דינאמיקה, שלבים ומאפיינים של הסכסוך:

3. מבוא תיאורטי: התשתית הפסיכולוגית של סכסוכים:

4. ראשית הסכסוך המודרני: צמחית הלאומיות המודרנית ומפגשים ראשוניים:

5. מלחמת העולם הראשונה: הבטחות סותרות בנוגע לפלסטין:

6. המנדט הבריטי על פלשתינה-א": מאורעות, המרד הערבי ותוכניות חלוקה (1937, 1947):
7. המנדט הבריטי על פלשתינה-א": פגישות בין יהודים וערבים:
8. מלחמת 1948 ותוצאותיה: "קוממיות" מול "נכבה":
9. המלחמה שלאחר המלחמה: מלחמת 1948 בעיני ההיסטוריונים החדשים:
10. שאלת ההסדרים עם ירדן, סוריה ומצרים לאחר 1948:
11. מלחמות הגבול, הדרך למלחמת סואץ (1956) ותוצאותיה:
12. הקמת ה'פתח' (1959) ואש"ף (1964):
13. הדרך למלחמת 1967 ותוצאותיה:
14. בין מלחמת התשה (1969-1970) לשלום שהוחמץ (1971):
15. מלחמת 1973 ותוצאותיה (וועידת ג'נבה, הסכמי הפרדה עם מצרים וסוריה):
16. יוזמת סאדאת (1977) וחווה השלום בין ישראל ומצרים (1979):
17. הדרך למלחמת לבנון הראשונה (1982) ותוצאותיה:
18. הפלסטינים בשטחים הכבושים, האינתיפאדה הראשונה (1987) והקמת חמאס:
19. מלחמת המפרץ, וועידת מדריד (1991) והסכמי אוסלו (1993):
20. השלום עם ירדן (1994):
21. המשא ומתן עם סוריה (1993-2000):
22. ועידת קמפ-דיוויד השנייה (2000), האינתיפאדה הפלסטינית השנייה (2000-2004) והסכסוך על אל-אקצא:
23. יוזמת השלום הערבית (2002) ותגובת ישראל:
24. מלחמת לבנון השנייה ושיחות אולמרט-אבו מאזן (2008):
25. עידן נתניהו: מבוי סתום ואביב ערבי:
26. סיכום: יחסי ישראל-ערב - דפוסי קונפליקט ושיתוף פעולה והחמצות היסטוריות לשלום

חומר חובה לקריאה:

1. מבוא כללי לקורס: הגדרות, מונחים:
- Neil Caplan, *The Israel-Palestine Conflict: Contested Histories* (Oxford: Wiley Blackwell, 2010), pp. 3-14; 17-35.
2. מבוא היסטורי: דינאמיקה, שלבים ומאפיינים של הסכסוך:
Haim Shaked, "Continuity and Change: An Overview," in Alvin Z. Rubinstein (ed.), *The Arab-Israeli Conflict: Perspectives, 2nd Ed.* (New York: Harper Collins, 1991), pp. 191-214.
3. מבוא תיאורטי: התשתית הפסיכולוגית של סכסוכים:
דניאל בר-טל, לחיות עם הסכסוך: ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה היהודית בישראל (ירושלים: כרמל, 2007), ע"מ 24-52.
4. ראשית הסכסוך המודרני: צמחית הלאומיות המודרנית ומפגשים ראשוניים:

אליעזר בארי, ראשית הסכסוך ישראל-ערב (ת"א: ספריית הפועלים, 1986), ע"מ 85-11.
בני מוריס, קורבנות: תולדות הסכסוך הציוני-ערבי 1882-2001 (ת"א: עם עובד, 2004), ע"מ 71-45.

Rashid Khalidi, *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness* (New York: Columbia University Press, 1997), pp. 145-175.

5. מלחמת העולם הראשונה: הבטחות סותרות בנוגע לפלסטין:
מוריס, קורבנות, ע"מ 90-72.

Charles Smith, *Palestine and the Arab-Israeli Conflict*, 7th Ed. (Boston: Bedford/St. Martin's, 2010), pp. 53-87; 91-105.

6. המנדט הבריטי על פלשתינה-א": מאורעות, המרד הערבי ותוכניות חלוקה (1937, 1947):
ברוך קימרלינג ויואל מגדל, פלסטינים: עם בהיווצרותו (ת"א: כתר, 1999), ע"מ 113-92.
מוריס, קורבנות, ע"מ 156-111; 184-176.
תום שגב, ימי כלניות: ארץ-ישראל בתקופת המנדט (ת"א: כתר, 1999), ע"מ 268-258.

7. המנדט הבריטי על פלשתינה-א": פגישות בין יהודים וערבים:
אברהם סלע, "שיחות ומגעים בין מנהיגים ציונים לבין מנהיגים ערבים-פלסטינים, 1933-1939",
המזרח החדש, כרך כ"ב (1972), ע"מ 423-401; כרך כ"ג (1973), ע"מ 21-1.

8. מלחמת 1948 ותוצאותיה: "קוממיות" מול "נכבה":
מוריס, קורבנות, ע"מ 245-184; או: 1948: תולדות המלחמה הערבית-הישראלית הראשונה (ת"א:
עם עובד, 2010), ע"מ 452-423.

Rashid Khalidi, "The Palestinians and 1948: The Underlying Causes of Failure," in
Eugene Rogan and Avi Shlaim (eds.), *The War for Palestine* (Cambridge: Cambridge
University Press, 2001), pp. 12-36.

Avi Shlaim, "Israel and the Arab Coalition in 1948," in *The War for Palestine*, pp.
79-103.

9. המלחמה שלאחר המלחמה: מלחמת 1948 בעיני ההיסטוריונים החדשים:
מרדכי בראון, "מבט שני לאחור: רוויזיה בהיסטוריוגרפיה של מלחמת תש"ח וראשית המדינה", יהדות
זמננו, כרך 6 (תש"ן), ע"מ 115-89.
Avi Shlaim, "The Debate about 1948," *International Journal of Middle East Studies*,
Vol. 27 (1995), pp. 287-304.
אפרים קארש, פיברוק ההיסטוריה הישראלית: "ההיסטוריונים החדשים" (ת"א: 1999), ע"מ 45-9,
167-162.

10. שאלת ההסדרים עם ירדן, סוריה ומצרים לאחר 1948:
איתמר רבינוביץ, השלום שחמק: יחסי ישראל-ערב, 1949-1952 (ת"א: כתר, 1991), ע"מ 93-59;

142-99.

אבי שליים, קיר הברזל: ישראל והעולם הערבי (ת"א: ידיעות אחרונות, 2000), ע"מ 79-95.

11. מלחמות הגבול, הדרך למלחמת סואץ (1956) ותוצאותיה:
מרדכי בר-און, שערי עזה: מדיניות הבטחון והחוץ של מדינת ישראל 1955-1957 (ת"א: עם עובד, 1992), ע"מ 276-293.

בני מוריס, מלחמות הגבול של ישראל, 1949-1956 (ת"א: עם עובד, 1996), ע"מ 44-112, 437-460.

12. הקמת ה'פתח' (1959) ואש"ף (1964):

יובל ארנון-אוחנה ואריה יודפת, אש"ף - דיוקנו של ארגון (ת"א: מעריב, 1985), ע"מ 29-41; 83-89.

13. הדרך למלחמת 1967 ותוצאותיה:

מיכאל אורן, שישה ימים של מלחמה: המערכה ששינתה את פני המזרח התיכון (ת"א: דביר, 2004), ע"מ 87-211.

מוריס, קורבנות, ע"מ 286-327.

14. בין מלחמת התשה (1969-1970) לשלום שהוחמץ (1971):

מוריס, קורבנות, ע"מ 328-343.

Elie Podeh, Chances for Peace: Missed Opportunities in the Arab-Israeli Conflict (Austin: University Press of Texas, 2015), Ch. 11.

15. מלחמת 1973 ותוצאותיה (וועידת ג'נבה, הסכמי הפרדה עם מצרים וסוריה):

מוריס, קורבנות, ע"מ 365-417.

שליים, קיר הברזל, ע"מ 311-340.

16. יוזמת סאדאת (1977) וחוזה השלום בין ישראל ומצרים (1979):

מוריס, קורבנות, ע"מ 418-462.

שליים, קיר הברזל, ע"מ 341-368.

יצחק רייטר, מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל (ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, 2008), ע"מ 85-107.

17. הדרך למלחמת לבנון הראשונה (1982) ותוצאותיה:

מוריס, קורבנות, ע"מ 463-522.

שליים, קיר הברזל, ע"מ 369-403.

18. הפלסטינים בשטחים הכבושים, האינתיפאדה הראשונה (1987) והקמת חמאס:

מוריס, קורבנות, ע"מ 523-568.

שאול משעל ואברהם סלע, זמן חמאס (ת"א: ידיעות אחרונות, 1999), ע"מ 33-77.

19. מלחמת המפרץ, וועידת מדריד (1991) והסכמי אוסלו (1993):

Podeh, Chances for Peace, Ch. 17.

רייטר, מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים, ע"מ 108-116.

20. השלום עם ירדן (1994):

שמעון שמיר, עלייתו ושקיעתו של השלום החם עם ירדן (ת"א: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2012), ע"מ 97-55.

21. המשא ומתן עם סוריה (1993-2000):
Podeh, *Chances for Peace*, Ch. 19.

22. ועידת קמפ-דייוד השנייה (2000), האינתיפאדה הפלסטינית השנייה (2000-2004) והסכסוך על אל-אקצא:
Podeh, *Chances for Peace*, Ch. 20.
מוריס, קורבנות, ע"מ 605-628.
יצחק רייטר, הר הבית/אל-חרם אל-שריף - סטטוס-קוו בשחיקה (ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, 2016).

23. יוזמת השלום הערבית (2002) ותגובת ישראל:
Elie Podeh, "Israel and the Arab Peace Initiative: A Plausible Missed Opportunity?"
Middle East Journal, Vol. 68 (2014), pp. 584-603.

24. מלחמת לבנון השנייה ושיחות אולמרט-אבו מאזן (2008):
איתמר רבינוביץ, האופק המתרחק: ישראל, הערבים והמזרח התיכון (ת"א: דביר, 2014), ע"מ 207-234.

25. עידן נתניהו: מבוי סתום ואביב ערבי:
רבינוביץ, האופק המתרחק, ע"מ 235-260.

26. סיכום: יחסי ישראל-ערב - דפוסי קונפליקט ושיתוף פעולה והחמצות היסטוריות לשלום

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: